

Εμπειρίες και αντιλήψεις αντισημιτισμού

Δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ

Σύνοψη

Το άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει το δικαίωμα του ατόμου να ζει απαλλαγμένο από διακρίσεις ιδίως λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, κοινωνικής προέλευσης, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης.

Την τελευταία φορά που περάσατε μπροστά από μία από τις πολλές όμορφες συναγωγές της Ευρώπης, μήπως είδατε βαριά οπλισμένους αστυνομικούς να τη φρουρούν; Το θέαμα είναι πολύ δυσάρεστο. Ωστόσο, παρότι έχουν περάσει περισσότερα από 70 χρόνια από το Ολοκαύτωμα, το θέαμα δεν παύει να είναι και υπερβολικά γνώριμο. Δεν χρειάζονται μόνο οι συναγωγές προστασία. Ειδικά μέτρα ασφαλείας εφαρμόζονται και σε πολυάριθμα κέντρα και σχολεία της εβραϊκής κοινότητας. Οι Εβραίοι έρχονται επίσης αντιμέτωποι με κακόβουλα σχόλια στο διαδίκτυο, στα μέσα ενημέρωσης και στην πολιτική, αντιμετωπίζουν εχθρικά βλέμματα και χειρονομίες στις γειτονίες τους. Δεν λείπουν επίσης τα συνθήματα και άλλες μορφές βανδαλισμού εις βάρος τους, ενώ υφίστανται διακρίσεις σε κοινωνικά περιβάλλοντα, στο σχολείο και στην εργασία τους.

«Ο αντισημιτισμός στη Γερμανία τού σήμερα είναι ίδιος, όπως και πριν από 30 χρόνια. Τα τελευταία 12 χρόνια, ο αντισημιτισμός δεν αποτελεί πλέον ταμπού στη Γερμανία, και γι' αυτό εμφανίζεται συχνότερα (με τη μορφή τόσο λεκτικών όσο και σωματικών επιθέσεων) στους δρόμους και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης».
(Γυναίκα, 60-69 ετών, Γερμανία)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα κράτη μέλη της υποχρεούνται εκ του νόμου να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την αποτελεσματική καταπολέμηση του αντισημιτισμού και για τη διαφύλαξη της αξιοπρέπειας των Εβραίων. Ωστόσο, οι Εβραίοι στην ΕΕ εξακολουθούν να βιώνουν τον αντισημιτισμό, με τη μορφή βανδαλισμού, προσβολών, απειλών, επιθέσεων, ακόμα και δολοφονιών.

Η ανθεκτικότητα και η συχνότητα εμφάνισης του φαινομένου του αντισημιτισμού στερούν από τους Εβραίους τη δυνατότητα να ζουν ανοιχτά τη ζωή τους, απαλλαγμένοι από τον φόβο για την ασφάλεια και την ευημερία τους, όπως προκύπτει από τις έρευνες μεγάλης κλίμακας που διεξήχθησαν το 2012 και το 2018 από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ.

«Έτσι όπως έχουν τα πράγματα σήμερα, η δική μου εντύπωση είναι ότι, για παράδειγμα, η λέξη "Εβραίος" στην Κοπεγχάγη είναι μια διαδεδομένη βρισιά. Μεγαλώνοντας ως Εβραία στη Δανία, πάντα απέφευγα να δείχνω/να λέω στους άλλους ότι είμαι Εβραία».
(Γυναίκα, 20-24 ετών, Δανία)

Είναι αδύνατον να αποτυπωθεί σε αριθμούς το πόσο διαβρωτική μπορεί να είναι αυτή η καθημερινή πραγματικότητα. Ωστόσο, το μήνυμα από κάποια σοκαριστικά στατιστικά στοιχεία είναι σαφές: τα τελευταία πέντε χρόνια, σε 12 κράτη μέλη της ΕΕ στα οποία ζουν Εβραίοι εδώ και αιώνες, περισσότεροι από το ένα τρίτο της εβραϊκής κοινότητας δηλώνουν ότι σκέφτονται να μεταναστεύσουν διότι δεν αισθάνονται πλέον ασφαλείς ως Εβραίοι.

Η καταπολέμηση του αντισημιτισμού απαιτεί έγκυρα και αξιόπιστα δεδομένα τα οποία να υποδεικνύουν τον βαθμό στον οποίο τα κράτη μέλη της ΕΕ συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους, όπως αυτές απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ σχετικά με αυτό το ζήτημα, και ιδίως την απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξеноφοβία, την οδηγία για τη φυλετική ισότητα και την οδηγία για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τα στοιχεία που συγκεντρώνει σε ετήσια βάση ο FRA, τέτοια δεδομένα σπανίως είναι διαθέσιμα¹, με αποτέλεσμα η ΕΕ και τα κράτη μέλη της να προβαίνουν συχνά στη λήψη αποφάσεων για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού βάσει αποσπασματικών στοιχείων. Τα δεδομένα και τα ευρήματα της έρευνας του FRA έρχονται να καλύψουν αυτό το έλλειμμα παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με εμπειρίες αντισημιτισμού, όπως τις βίωσαν άνθρωποι που ζουν στην ΕΕ και αυτοπροσδιορίζονται ως Εβραίοι.

Στις 6 Δεκεμβρίου 2018, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ έστειλαν σαφές μήνυμα με την έγκριση της δήλωσης του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και την ανάπτυξη κοινής προσέγγισης για την ασφάλεια με σκοπό την καλύτερη προστασία των εβραϊκών

κοινοτήτων και ιδρυμάτων στην Ευρώπη. Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι το αντισημιτικό μίσος παραμένει διαδεδομένο, όπως επιβεβαιώνεται από τα ευρήματα της έρευνας του FRA του 2018, και καλεί τα κράτη μέλη της ΕΕ να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση του αντισημιτισμού και τη βελτίωση της ασφάλειας των εβραϊκών κοινοτήτων.

Στην παρούσα σύνοψη παρουσιάζονται τα κύρια ευρήματα της δεύτερης έρευνας του FRA σχετικά με τις εμπειρίες Εβραίων σε σχέση με εγκλήματα μίσους, διακρίσεις και εκδηλώσεις αντισημιτισμού στην ΕΕ. Η έρευνα αυτή αποτελεί τη μεγαλύτερη έρευνα για τους Εβραίους που έχει διεξαχθεί ποτέ σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην έρευνα, η οποία κάλυψε 12 κράτη μέλη, συμμετείχαν περίπου 16 500 άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως Εβραίοι. Τα ευρήματα είναι απογοητευτικά και καταδεικνύουν ότι ο αντισημιτισμός παραμένει ευρέως διαδεδομένος σε όλη την ΕΕ, καθώς και ότι έχει, με πολλούς τρόπους, «κανονικοποιηθεί» σε ανησυχητικό βαθμό.

«Στη δουλειά, καθώς και στα μέσα ενημέρωσης και στα κοινωνικά δίκτυα, ο αντισημιτισμός είναι καθημερινό και ασυγκράτητο φαινόμενο». (Γυναίκα, 40-44 ετών, Γαλλία)

¹ FRA (2018), *Antisemitism: Overview of data available in the European Union 2007-2017*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κύρια ευρήματα και γνώμες του FRA

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, ο FRA διατύπωσε τις ακόλουθες γνώμες, με στόχο να στηρίξει τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή μέτρων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του αντισημιτισμού. Οι γνώμες αυτές συμπληρώνουν

εκείνες που διατύπωσε ο FRA στην έκθεσή του για την πρώτη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων, η οποία δημοσιεύτηκε το 2013. Λόγω της επιμονής του φαινομένου του αντισημιτισμού, οι γνώμες που διατυπώθηκαν το 2013 παραμένουν επίκαιρες το 2018.

Ο αντισημιτισμός διεισδύει στην καθημερινή ζωή

ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

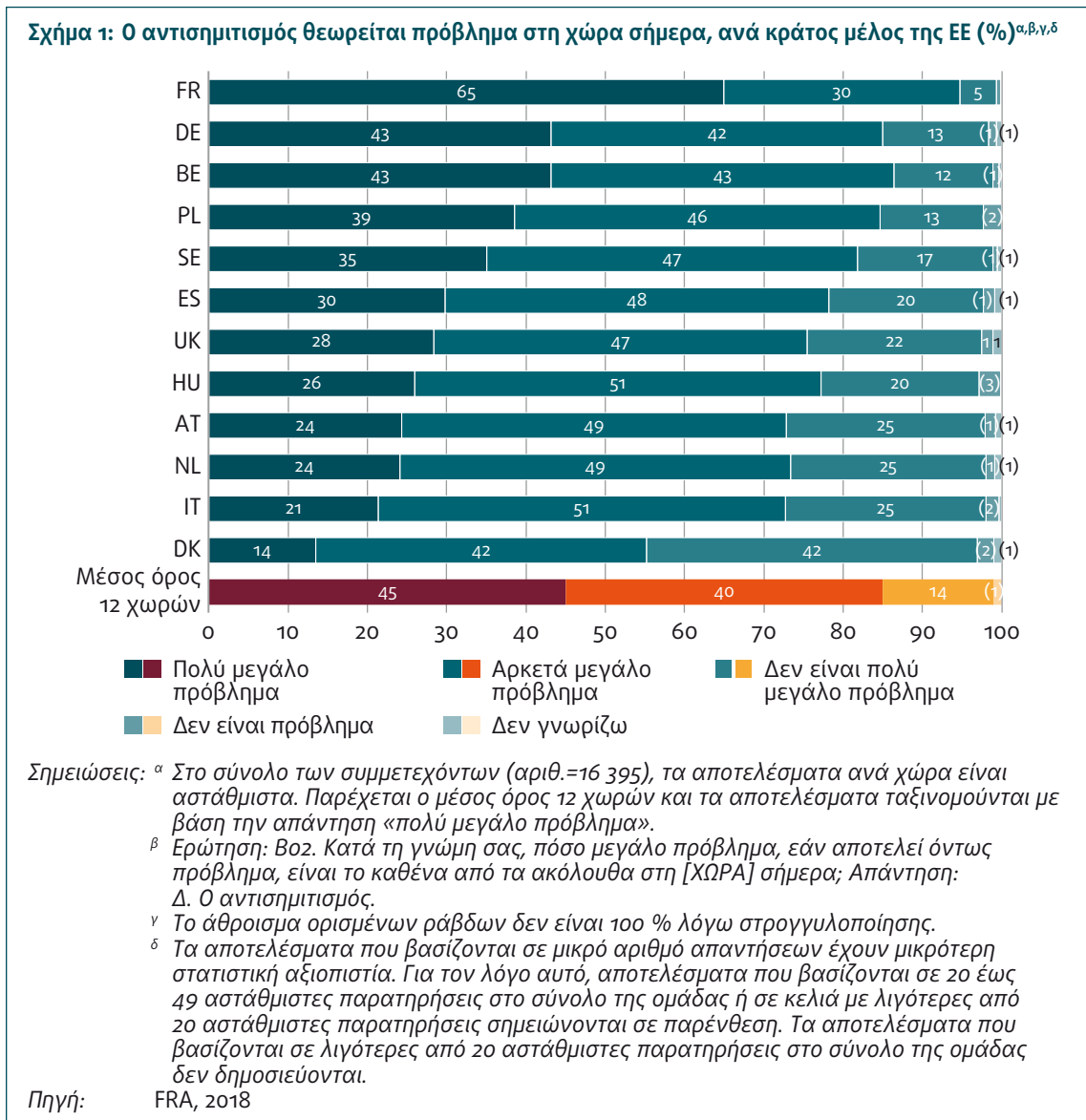
- Η συντριπτική πλειονότητα (85 %) των συμμετεχόντων θεωρεί ότι ο αντισημιτισμός και ο ρατσισμός αποτελούν τα πλέον πειστικά προβλήματα στα κράτη μέλη της ΕΕ που κάλυψε η έρευνα.
- Η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων (89 %) πιστεύει ότι ο αντισημιτισμός έχει αυξηθεί τα τελευταία πέντε χρόνια στη χώρα στην οποία ζει.
- Η πλειονότητα των συμμετεχόντων (72 %) εκφράζει ανησυχία για την αυξανόμενη μισαλλοδοξία εις βάρος των μουσουλμάνων.
- Η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων (89 %) θεωρεί ότι ο αντισημιτισμός στο διαδίκτυο αποτελεί πρόβλημα στη χώρα στην οποία ζει.
- Η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων (88 %) πιστεύει ότι ο αντισημιτισμός στο διαδίκτυο έχει αυξηθεί τα τελευταία πέντε χρόνια, ενώ οι περισσότεροι δηλώνουν ότι έχει αυξηθεί «σημαντικά».
- Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα δηλώνουν ότι έρχονται τακτικά αντιμέτωποι με αρνητικά σχόλια για τους Εβραίους. Η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων σε όλες τις χώρες που κάλυψε η έρευνα (80 %) αναφέρει το διαδίκτυο ως τον χώρο στον οποίο συναντά συχνότερα αρνητικά σχόλια.

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι ο αντισημιτισμός διαποτίζει τη δημόσια σφαίρα, αναπαράγοντας και εδραιώνοντας αρνητικά στερεότυπα για τους Εβραίους. Εάν κάποιος είναι Εβραίος, είναι πιο πιθανό να έρχεται αντιμέτωπος συνεχώς με κακοποιοτική συμπεριφορά με διάφορες μορφές, όπου κι αν πάει, ό,τι και αν διαβάσει και με όποιον και αν συνομιλήσει. Από τη σύγκριση των ερευνών του 2012 και του 2018 προκύπτει πως η εντύπωση των συμμετεχόντων ότι ο αντισημιτισμός αποτελεί πρόβλημα που συνεχώς επιδεινώνεται στη χώρα στην οποία ζουν έχει ενισχυθεί.

«Ο αντισημιτισμός και ο ρατσισμός είναι σαν το βιεννέζικο σνίτσελ. Είναι μέρος της αυστριακής πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως η ξενοφοβία και η άποψη ότι “εμείς είμαστε διαφορετικοί”. Δεν υπάρχει τίποτα να καταπολεμήσουμε, θα πρέπει να αρκεστούμε στον περιορισμό των συνεπειών». (Ανδρας, 50-54 ετών, Αυστρία)

Συνολικά, εννέα στους 10 (89 %) συμμετέχοντες στην έρευνα του 2018 πιστεύουν ότι ο αντισημιτισμός

αυξήθηκε στη χώρα τους κατά τα τελευταία πέντε έτη πριν από τη διεξαγωγή της έρευνας· περισσότεροι από οκτώ στους 10 (85 %) θεωρούν ότι αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Οι συμμετέχοντες τείνουν να θεωρούν τον αντισημιτισμό το μεγαλύτερο κοινωνικό ή πολιτικό πρόβλημα στον τόπο στον οποίο ζουν. Εκτιμούν ότι ο αντισημιτισμός είναι πλέον σοβαρό πρόβλημα στο διαδίκτυο και ιδίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (89 %), ενώ ακολουθούν οι δημόσιοι χώροι (73 %), τα μέσα ενημέρωσης (71 %) και η πολιτική ζωή (70 %). Ορισμένα από τα συνηθέστερα αντισημιτικά σχόλια που διαβάζουν ή ακούν –και μάλιστα τακτικά– είναι ότι «οι Ισραηλινοί συμπεριφέρονται σαν ναζί στους Παλαιστίνιους» (51 %), ότι «οι Εβραίοι είναι υπερβολικά ισχυροί» (43 %) και ότι «οι Εβραίοι εκμεταλλεύονται τα θύματα του Ολοκαυτώματος για τους δικούς τους σκοπούς» (35 %). Ο χώρος στον οποίο οι συμμετέχοντες εντοπίζουν συχνότερα σχόλια αυτού του είδους είναι το διαδίκτυο (80 %), και ακολουθούν τα μέσα ενημέρωσης πλην του διαδικτύου (56 %) και οι πολιτικές εκδηλώσεις (48 %).

«Φαίνεται ότι οι Κάτω Χώρες έχουν βαρεθεί τον αντισημιτισμό. Είναι ένα ζήτημα που υποβαθμίζεται γενικά, ακόμα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και παρουσιάζεται ως κάτι πολύ φυσιολογικό. [...] Είναι πολύ ανησυχητικό!» (Γυναίκα, 35-39 ετών, Κάτω Χώρες)

«Νομίζω ότι παλαιότερα δεν υπήρχε καθόλου αντισημιτισμός στη Σουηδία. Αυτό, όμως, έχει αλλάξει, γι' αυτό και μου φαίνεται τόσο δύσκολο. Παλαιότερα, δεν φοβόμουν καθόλου να πω ότι είμαι Εβραία. Τα παιδιά μου πίστευαν μάλιστα ότι είχε ενδιαφέρον όταν ήταν στην εφηβεία και ήθελαν να διαφέρουν. Σήμερα, διστάζω περισσότερο να μιλήσω για την καταγωγή μου. Ανησυχώ για το μέλλον». (Γυναίκα, 70-79 ετών, Σουηδία)

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι τον Ιούνιο του 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με την καταπολέμηση

του αντισημιτισμού, στο οποίο ζητεί να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ψήφισμα αυτό ήρθε να προστεθεί σε μια σειρά πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε επίπεδο ΕΕ, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο². Μεταξύ των πρωτοβουλιών αυτών περιλαμβάνεται ο διορισμός συντονιστή για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού τον Δεκέμβριο του 2015. Περιλαμβάνεται επίσης η σύσταση το 2016 ομάδας υψηλού επιπέδου της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας,

² Το 2016, η ΕΕ, από κοινού με τον Καναδά, τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, διοργάνωσε το πρώτο φόρουμ υψηλού επιπέδου του ΟΗΕ για τον παγκόσμιο αντισημιτισμό, με στόχο την περαιτέρω προώθηση των προσπαθειών της ΕΕ για την αντιμετώπιση του αντισημιτισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

η οποία κατάρτισε κατευθύνσεις πολιτικής για τη βελτίωση των τρόπων αντιμετώπισης των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους, συμπεριλαμβανομένων των αντισημιτικών εγκλημάτων και της αντισημιτικής ρητορικής. Επιπροσθέτως, περιλαμβάνεται η επίτευξη συμφωνίας με εταιρείες ΤΠ τον Μάιο του 2016 πάνω σε έναν κώδικα δεοντολογίας για την αντιμετώπιση της παράνομης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

«Δεν υπάρχει αντισημιτισμός στην Ουγγαρία, όσο και αν προσπαθούν να δημιουργήσουν αυτή την εντύπωση για τη χώρα. Υπάρχουν ιστορικές πληγές, που όμως θεραπεύονται με όμορφο τρόπο». (Άνδρας, 20-24 ετών, Ουγγαρία)

Ορισμένα κράτη μέλη ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα με τον διορισμό συντονιστών για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, ενώ άλλα υιοθέτησαν ή ενέκριναν τον νομικά μη δεσμευτικό ορισμό εργασίας του αντισημιτισμού³ που δόθηκε τον Μάιο του 2016 από τη Διεθνή Συμμαχία για τη Μνήμη του Ολοκαυτώματος (International Holocaust Remembrance Alliance, IHRA) και ο οποίος επιδοκιμάστηκε από την Επιτροπή ως ωφέλιμη πρωτοβουλία για την πρόληψη και την καταπολέμηση του αντισημιτισμού. Στον ιστότοπο της Επιτροπής διατίθεται σύνδεσμος προς τον ορισμό της IHRA⁴.

Ωστόσο, πολλά κράτη μέλη δεν έχουν ακόμα μεταφέρει πλήρως ή ορθά στο εθνικό τους δίκαιο την απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την

ξеноφοβία (2008/913/ΔΕΥ). Αυτή η απόφαση-πλαίσιο καθορίζει μια κοινή ενωσιακή προσέγγιση ποινικού δικαίου για την καταπολέμηση σοβαρών εκδηλώσεων ρατσισμού ή ξеноφοβίας, και κατά συνέπεια και αντισημιτισμού, όπως σε «περιπτώσεις κατά τις οποίες οι πράξεις τελούνται μέσω συστήματος πληροφορικής» (άρθρο 9). Η εξάλειψη του αντισημιτισμού από τη δημόσια σφαίρα απαιτεί διαρκή και αποφασιστική δράση για την κατάρριψη των επίμονων αρνητικών στερεοτύπων για τους Εβραίους, συμπεριλαμβανομένου του διαδικτύου.

Γνώμη του FRA 1

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την ενσωμάτωση ειδικών μέτρων για την πρόληψη του αντισημιτισμού στις σχετικές εθνικές στρατηγικές και στα σχέδια δράσης. Τα μέτρα για την πρόληψη του αντισημιτισμού θα πρέπει να επικεντρώνονται ειδικά στην ευαισθητοποίηση, δίνοντας έμφαση, μεταξύ άλλων, στην εκπαίδευση για το Ολοκαύτωμα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίσουν τη συστηματική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που λαμβάνονται. Οι εθνικοί συντονιστές για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, καθώς και ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών εταίρων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και ομάδων των κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων μη εβραϊκών ομάδων, θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη των μέτρων πρόληψης, καθώς και στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους.

³ Βλ. τον ιστότοπο της Διεθνούς Συμμαχίας για τη Μνήμη του Ολοκαυτώματος.

⁴ Βλ. τον ιστότοπο της Επιτροπής για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού.

Ο εκτεταμένος αντισημιτισμός υπονομεύει το αίσθημα ασφάλειας των Εβραίων

ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

- Στο σύνολο των συμμετεχόντων, σχεδόν οι μισοί (47 %) εκφράζουν ανησυχίες ότι μπορεί να πέσουν θύμα αντισημιτικής λεκτικής επίθεσης ή παρενόχλησης κατά τους επόμενους 12 μήνες, ενώ περισσότεροι από το ένα τρίτο των συμμετεχόντων (40 %) ανησυχούν ότι ενδέχεται να δεχθούν σωματική επίθεση κατά το ίδιο διάστημα.
- Το ένα τρίτο (34 %) του συνόλου των συμμετεχόντων δήλωσε ότι τουλάχιστον περιστασιακά αποφεύγει να παρευρεθεί σε εβραϊκές εκδηλώσεις ή εβραϊκούς χώρους, διότι ως Εβραίοι δεν θα ένιωθαν ασφαλείς εκεί ή κατά τη μετάβασή τους εκεί. Περισσότεροι από το ένα τρίτο του συνόλου των συμμετεχόντων (38 %) δήλωσαν ότι αποφεύγουν ορισμένα μέρη στην περιοχή ή στη γειτονιά τους, τουλάχιστον περιστασιακά, διότι ως Εβραίοι δεν νιώθουν ασφαλείς εκεί.
- Στα 12 κράτη μέλη που κάλυψε η έρευνα, οι μισοί συμμετέχοντες (49 %), τουλάχιστον ενίοτε, φορούν, κρατούν ή προβάλλουν αντικείμενα που θα μπορούσαν να τους ταυτοποιήσουν ως Εβραίους. Από τους συμμετέχοντες που κρατούν ή προβάλλουν τέτοια αντικείμενα τουλάχιστον ενίοτε, περισσότεροι από τα δύο τρίτα (71 %) αποφεύγουν να το κάνουν, τουλάχιστον περιστασιακά.
- Περισσότεροι από το ένα τρίτο του συνόλου των συμμετεχόντων έχουν εξετάσει τα τελευταία πέντε χρόνια το ενδεχόμενο να μεταναστεύσουν (38 %), επειδή δεν αισθάνονται ασφαλείς ως Εβραίοι στη χώρα στην οποία ζουν.
- Η πλειονότητα των συμμετεχόντων (70 %) πιστεύει ότι οι προσπάθειες των εθνικών κυβερνήσεων για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού δεν είναι αποτελεσματικές. Παράλληλα, οι μισοί συμμετέχοντες (54 %) αξιολογούν θετικά τις προσπάθειες που καταβάλλει η κυβέρνησή τους για την κάλυψη των αναγκών των εβραϊκών κοινοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια, όμως το επίπεδο ικανοποίησης για τις προσπάθειες αυτές ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των χωρών.

«Δεν φοβάμαι όταν βγαίνω στον δρόμο, γιατί η μεζουζά μου είναι τοποθετημένη στην εσωτερική πλευρά του σπιτιού και δεν φαίνεται. Επομένως, μόνον όσοι μπαίνουν στο διαμέρισμά μου μπορούν να τη δουν. Φοβάμαι να τοποθετήσω τη μεζουζά στην εξωτερική πλευρά».
(Γυναίκα, 30-34 ετών, Ισπανία)

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι πολλοί Εβραίοι σε ολόκληρη την ΕΕ δεν μπορούν να ζήσουν απαλλαγμένοι από ανησυχίες για την ασφάλειά τους και για την ασφάλεια των μελών της οικογένειάς τους και άλλων ατόμων με τα οποία έχουν στενές σχέσεις. Αυτό οφείλεται στο ότι διατρέχουν τον κίνδυνο να υποστούν αντισημιτική παρενόχληση ή αντισημιτικές επιθέσεις. Το αίσθημα ανασφάλειας μεταξύ των Εβραίων έχει επίσης οδηγήσει κάποιους από αυτούς να εξετάσουν το ενδεχόμενο της μετανάστευσης. Από τη σύγκριση των ευρημάτων των ερευνών του 2012 και του 2018 προκύπτουν παρόμοια επίπεδα εμπειριών αντισημιτικής παρενόχλησης και βίας μεταξύ των Εβραίων στην ΕΕ. Τα ευρήματα δείχνουν επίσης παρόμοια επίπεδα ανησυχίας των συμμετεχόντων ότι θα γίνουν οι ίδιοι ή τα μέλη της οικογένειάς τους ή άλλα πρόσωπα με τα οποία σχετίζονται στενά στόχοι αντισημιτικής παρενόχλησης ή βίας.

«Φοβάμαι πραγματικά για την ασφάλεια του παιδιού μου, το οποίο πάει σε εβραϊκό σχολείο. Κάθε μέρα αναρωτιέμαι αν θα έπρεπε να τον στείλω σε άλλο σχολείο». (Γυναίκα, 30-34 ετών, Βέλγιο)

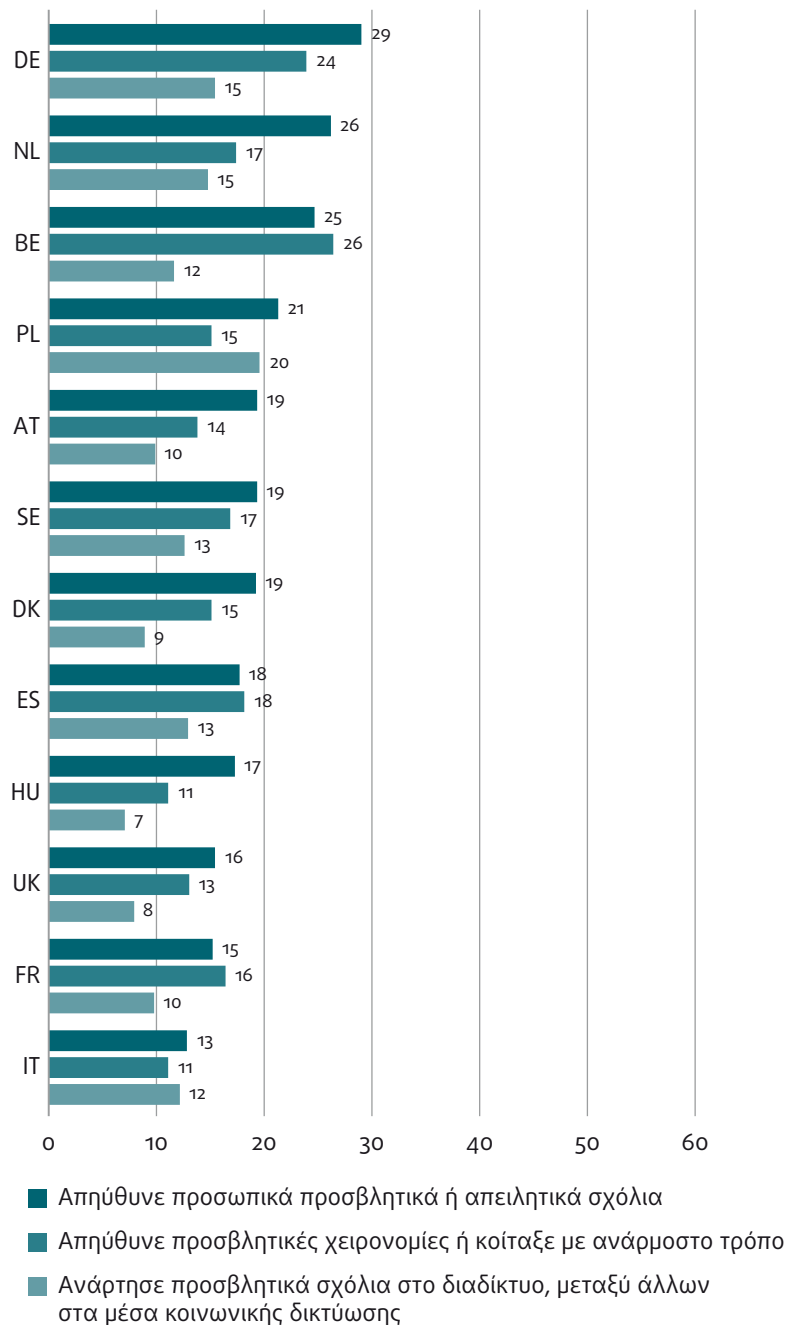
«Φοβάμαι πολύ για το μέλλον των παιδιών μου, καθώς η λέξη "Εβραίος" ισοδυναμεί με προσβολή στην περιοχή μου, και οι άνθρωποι μισούν τόσο πολύ τους Εβραίους, που η ζωή τους δεν αξίζει τίποτα γι' αυτούς. Φοβόμαστε ότι τα παιδιά μας θα δεχτούν κάποιου είδους επίθεση». (Άνδρας, 45-49 ετών, Δανία)

Από τα ευρήματα του 2018 προκύπτει ότι εκατοντάδες συμμετέχοντες δέχθηκαν οι ίδιοι αντισημιτική σωματική επίθεση κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα. Περισσότεροι από το ένα τέταρτο (28 %) των συμμετεχόντων υπέστησαν αντισημιτική παρενόχληση τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Όσοι φορούν, κρατούν ή προβάλλουν δημοσίως αντικείμενα που θα μπορούσαν να τους ταυτοποιήσουν ως Εβραίους υφίστανται περισσότερη αντισημιτική παρενόχληση (37 %) από αυτούς που δεν φέρουν τέτοια αντικείμενα (21 %).

«Ακούω πολλά περιστατικά και ανησυχώ για τον εαυτό μου και για την οικογένειά μου. Συχνά, στη συναγωγή ή σε άλλες εβραϊκές εκδηλώσεις είμαστε σε επιφυλακή, καθώς ανησυχούμε για το τι μπορεί να συμβεί. Παρ' όλα αυτά, η δική μου προσωπική εμπειρία ως Εβραίου που φοράει την κιπά είναι πολύ θετική. Πέρα απ' αυτό όμως, δεν νιώθω τόσο άνετα σε περιοχές με λιγότερους Εβραίους (δηλαδή, οπουδήποτε αλλού)». (Ανδρας, 55-59 ετών, Ηνωμένο Βασίλειο)

«Έχω παρατηρήσει ότι οι Εβραίοι της γενιάς μου (όπως και εγώ) έχουν ένα ολοένα και εντονότερο αίσθημα ανασφάλειας και μη αποδοχής στις Κάτω Χώρες». (Γυναίκα, 30-34 ετών, Κάτω Χώρες)

Σχήμα 2: Εμπειρία αντισημιτικής παρενόχλησης (τρεις από τις πιο διαδεδομένες μορφές παρενόχλησης που ο συμμετέχων υπέστη τουλάχιστον μία φορά) τους τελευταίους 12 μήνες, ανά κράτος μέλος της ΕΕ (%) ^{α,β}

Σημειώσεις: ^α Στο σύνολο των συμμετεχόντων (αριθ.=16 395), τα αποτελέσματα ανά χώρα είναι αστάθμιστα.

^β Ερωτήσεις: Co3. Τους ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ 12 ΜΗΝΕΣ στη [ΧΩΡΑ]:

- απήυθινε κάποιος προσβλητικά ή απειλητικά σχόλια προς εσάς προσωπικά;
- απήυθινε κάποιος προσβλητικές χειρονομίες προς εσάς, ή σας κοίταξε με ανάρμοστο τρόπο;
- ανάρτησε κάποιος προσβλητικά σχόλια εις βάρος σας στο διαδίκτυο, μεταξύ άλλων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Co4a. Αυτό συνέβη ΕΠΕΙΔΗ είστε Εβραίος/Εβραία;

Πηγή: FRA, 2018

«Στη Γερμανία έρχεσαι αντιμέτωπος με τον αντισημιτισμό κυρίως όταν είσαι ανοιχτός/όταν προβάλλεις την ταυτότητά σου». (Γυναίκα, 30–34 ετών, Γερμανία)

Ένας στους πέντε (20 %) συμμετέχοντες έχει συγγενείς ή ανθρώπους με τους οποίους διατηρεί στενή σχέση οι οποίοι έχουν δεχθεί λεκτική επίθεση, παρενόχληση ή σωματική επίθεση. Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες ανησυχούν ότι θα υποστούν αντισημιτική λεκτική επίθεση ή παρενόχληση (47 %), και τέσσερις στους 10 ανησυχούν για αντισημιτική σωματική επίθεση (40 %).

«Κανείς από τους φίλους μου στην περιοχή όπου ζω ή από τους συναδέλφους μου στη δουλειά δεν ξέρει ότι είμαι Εβραία. Τα παιδιά μας δεν γνωρίζουν την εβραϊκή καταγωγή μου, διότι φοβάμαι πάρα πολύ ότι θα ακούσουν σχόλια γι' αυτή στο σχολείο. Δεν πηγαίνω πια στη συναγωγή, γιατί δεν αξίζει τον κόπο εάν με τον τρόπο αυτό στοχοποιούμε τους εαυτούς μας. Το καλύτερο πράγμα στη ζωή μου ήταν ότι παντρεύτηκα, γιατί τώρα το επώνυμό μου είναι "Σβένσον"». (Γυναίκα 40–44 ετών, Σουηδία)

Ένας στους τρεις συμμετέχοντες (34 %) αποφεύγει να παρευρεθεί σε εβραϊκές εκδηλώσεις ή εβραϊκούς χώρους διότι δεν νιώθει ασφαλής ως Εβραίος εκεί ή κατά τη μετάβασή του εκεί. Περισσότεροι από το ένα τρίτο των συμμετεχόντων έχουν εξετάσει τα τελευταία πέντε χρόνια το ενδεχόμενο να μεταναστεύσουν (38 %), διότι δεν αισθάνονται ασφαλείς ως Εβραίοι στη χώρα στην οποία ζουν.

«Για να παρευρεθείς σε εβραϊκή εκδήλωση, όσο μικρή κι αν είναι, πρέπει πρώτα να εγγραφείς, και μόνο τότε σε ενημερώνουν για την τοποθεσία. Πλέον δεν αισθάνεσαι καθόλου ασφαλής όταν πας κάπου όπου συγκεντρώνονται πολλοί Εβραίοι μαζί». (Γυναίκα, 55–59 ετών, Κάτω Χώρες)

«Δεν φορώ ποτέ δημοσίως εβραϊκά σύμβολα και, όταν παρευρίσκομαι σε εβραϊκές εκδηλώσεις, είμαι πάντα σε επιφυλακή. [...] Το μόνο που θέλω είναι η ησυχία μου και να μπορώ να ασκώ τα θρησκευτικά μου καθήκοντα». (Γυναίκα, 40–44 ετών, Σουηδία)

Περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες (54 %) αξιολογούν θετικά τις προσπάθειες των εθνικών τους κυβερνήσεων για την κάλυψη των αναγκών των εβραϊκών κοινοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια. Ωστόσο, επτά στους 10 (70 %) πιστεύουν ότι η κυβέρνηση της χώρας τους δεν καταπολεμά τον αντισημιτισμό με αποτελεσματικό τρόπο.

Οι συνεχείς εκδηλώσεις αντισημιτισμού περιορίζουν σημαντικά την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Εβραίων, συμπεριλαμβανομένων της προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του δικαιώματος στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι πολλοί Εβραίοι θεωρούν ότι η κυβέρνηση τους λαμβάνει επαρκή μέτρα για την προστασία των κοινοτήτων τους. Ωστόσο, και μόνο το γεγονός ότι απαιτείται η λήψη ειδικών μέτρων ασφαλείας, για παράδειγμα, γύρω από τις συναγωγές, τα κέντρα και τα σχολεία της εβραϊκής κοινότητας, σε σχεδόν μόνιμη βάση για την προστασία των εβραϊκών κοινοτήτων, αποδεικνύει την ύπαρξη μιας επίμονης και βαθύτερης κοινωνικής δυσάρεσκειας. Τα κράτη μέλη πρέπει να παραμείνουν σταθερά προσηλωμένα στη δέσμευσή τους για κάλυψη των αναγκών προστασίας των εβραϊκών κοινοτήτων.

«Πιστεύω ότι ο φόβος του αντισημιτισμού είναι μεγαλύτερος από τις πραγματικές διαστάσεις του αντισημιτισμού». (Ανδρας, 40–44 ετών, Ηνωμένο Βασίλειο)

«Φορώ μια αλυσίδα με το Άστρο του Δαβίδ, αλλά επιλέγω συνειδητά να μην τη φορώ δημοσίως, γιατί προσπαθώ να αποφεύγω με αυτό τον τρόπο τις αντισημιτικές αντιδράσεις». (Γυναίκα, 16–19 ετών, Βέλγιο)

Γνώμη του FRA 2

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν συστηματική συνεργασία με τις εβραϊκές κοινότητες στον τομέα της ασφάλειας και της προστασίας των εβραϊκών χώρων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξακολουθήσουν να λαμβάνουν μέτρα ασφαλείας και να μεριμνούν για την ορθή χρηματοδότηση οργανώσεων ασφάλειας της εβραϊκής κοινότητας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρακολουθούν στενά και τακτικά τις μεταβολές στη συχνότητα των εγκλημάτων μίσους και στο αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς των Εβραίων, με τη διεξαγωγή, μεταξύ άλλων, ερευνών θυματοποίησης, προκειμένου να διευκολύνουν την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ασφαλείας που λαμβάνονται.

Η αντισημιτική παρενόχληση είναι τόσο διαδεδομένη, που τείνει να «κανονικοποιηθεί»

ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

- Κατά μέσο όρο, περισσότεροι από το ένα τρίτο του συνόλου των συμμετεχόντων (39 %) υπέστησαν κάποια μορφή αντισημιτικής παρενόχλησης κατά τα πέντε έτη πριν από την έρευνα. Περισσότεροι από το ένα τέταρτο (28 %) των συμμετεχόντων ήρθαν αντιμέτωποι με τέτοιου είδους παρενόχληση κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα.
- Οι συμμετέχοντες στην έρευνα χαρακτηρίζουν το αντισημιτικό περιεχόμενο στο διαδίκτυο ως την πλέον ακραία μορφή αντισημιτισμού. Ωστόσο, τα σχόλια που διατυπώνονται διά ζώσης, όπως και οι προσβλητικές χειρονομίες ή τα ανάρμοστα βλέμματα, αποτελούν τις συχνότερες μορφές αντισημιτικής παρενόχλησης που έχουν υποστεί οι συμμετέχοντες προσωπικά. Για παράδειγμα, το 18 % και το 16 % των συμμετεχόντων, αντίστοιχα, δήλωσαν ότι υπέστησαν αυτές τις μορφές παρενόχλησης κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα.
- Όσον αφορά το σοβαρότερο περιστατικό αντισημιτικής παρενόχλησης που βίωσαν κατά τα πέντε έτη πριν από την έρευνα, στα περισσότερα από τα περιστατικά αυτά χρησιμοποιήθηκε αντισημιτική γλώσσα. Επιπλέον, η παρενόχληση συνέβη σε συνθήκες στις οποίες ήταν δυνατόν να αναγνωριστεί η εβραϊκή καταγωγή των θυμάτων. (Κατά μέσο όρο, δύο στους τρεις συμμετέχοντες παρατήρησαν αυτά τα δύο στοιχεία όταν συνέβησαν τα αντίστοιχα περιστατικά).
- Όταν τους ζητήθηκε να περιγράψουν τον δράστη του σοβαρότερου περιστατικού αντισημιτικής παρενόχλησης που βίωσαν κατά τα πέντε έτη πριν από την έρευνα, στο μέτρο του δυνατού και βάσει της αντίληψής τους, στο 31 % των περιπτώσεων οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι ο δράστης ήταν κάποιο άτομο άγνωστο σε αυτούς, στο 30 % των περιπτώσεων κάποιος μουσουλμάνος με εξτρεμιστικές απόψεις και στο 21 % των περιπτώσεων κάποιο άτομο με αριστερές πολιτικές πεποιθήσεις.
- Η πλειονότητα των συμμετεχόντων (79 %) που υπέστησαν αντισημιτική παρενόχληση κατά τα πέντε έτη πριν από την έρευνα δεν κατήγγειλε το σοβαρότερο περιστατικό στην αστυνομία ή σε άλλο οργανισμό.
- Σχεδόν οι μισοί (48 %) από τους συμμετέχοντες που δεν κατήγγειλαν το σοβαρότερο περιστατικό στην αστυνομία δήλωσαν ότι δεν θα άλλαζε τίποτα εάν είχαν προβεί σε καταγγελία. Παρόμοιο ποσοστό (43 %) συμμετεχόντων δεν θεώρησε το περιστατικό αρκετά σοβαρό.
- Στις 12 χώρες που κάλυψε η έρευνα, το 3 % του συνόλου των συμμετεχόντων δέχθηκαν οι ίδιοι σωματική επίθεση κατά τα τελευταία πέντε έτη πριν από την έρευνα επειδή είναι Εβραίοι. Κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα, το 2 % του συνόλου των συμμετεχόντων δέχθηκαν σωματική επίθεση λόγω της εβραϊκής τους ταυτότητας.
- Στις 12 χώρες που κάλυψε η έρευνα, το 4 % του συνόλου των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι η ιδιοκτησία τους υπέστη βανδαλισμό επειδή είναι Εβραίοι, κατά τα πέντε έτη πριν από την έρευνα, ενώ στο 2 % των συμμετεχόντων αυτό συνέβη κατά τους τελευταίους 12 μήνες πριν από την έρευνα.

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τόσα πολλά περιστατικά κακοποίησης για αντισημιτικούς λόγους, που ορισμένα από αυτά τους φαίνονται ανάξια λόγου. Ωστόσο, κάθε περιστατικό αντισημιτισμού στην ουσία συνιστά προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και δεν πρέπει κανείς να το αντιπαρέρχεται ως απλή ενόχληση. Τόσο η έρευνα του 2012, όσο και η έρευνα του 2018 δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες δεν καταγγέλλουν παρά ελάχιστα από τα περιστατικά που βιώνουν στην αστυνομία ή σε άλλο φορέα. Η σύγκριση μεταξύ των πορισμάτων των ερευνών δείχνει ότι οι κατηγορίες δραστών αντισημιτικής παρενόχλησης παραμένουν σταθερές, ενώ ορισμένες κατηγορίες ατόμων υπερεκπροσωπούνται συστηματικά.

«Δεν αποκαλύπτω ποτέ την εβραϊκή μου ταυτότητα δημοσίως, προκειμένου να αποφεύγω τις διακρίσεις. Η ισπανική κοινωνία δεν έχει έρθει σε επαφή με πολλές θρησκείες και δεν κατανοεί τον ιουδαϊσμό, οπότε φοβάμαι μη θεωρηθώ “παράξενη”. Στην καθημερινή μου ζωή, προτιμώ να είμαι ενταγμένη στην κοινωνία».
(Γυναίκα, 30–34 ετών, Ισπανία)

Από τα ευρήματα του 2018 προκύπτει ότι οκτώ στους 10 συμμετέχοντες (79 %) που υπέστησαν αντισημιτική παρενόχληση κατά τα πέντε έτη πριν από την έρευνα δεν κατήγγειλαν το σοβαρότερο περιστατικό στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό. Οι βασικοί λόγοι που αναφέρθηκαν για τη μη καταγγελία των περιστατικών αυτών είναι το αίσθημα ότι η καταγγελία δεν θα άλλαζε τίποτα (48 %), ότι το

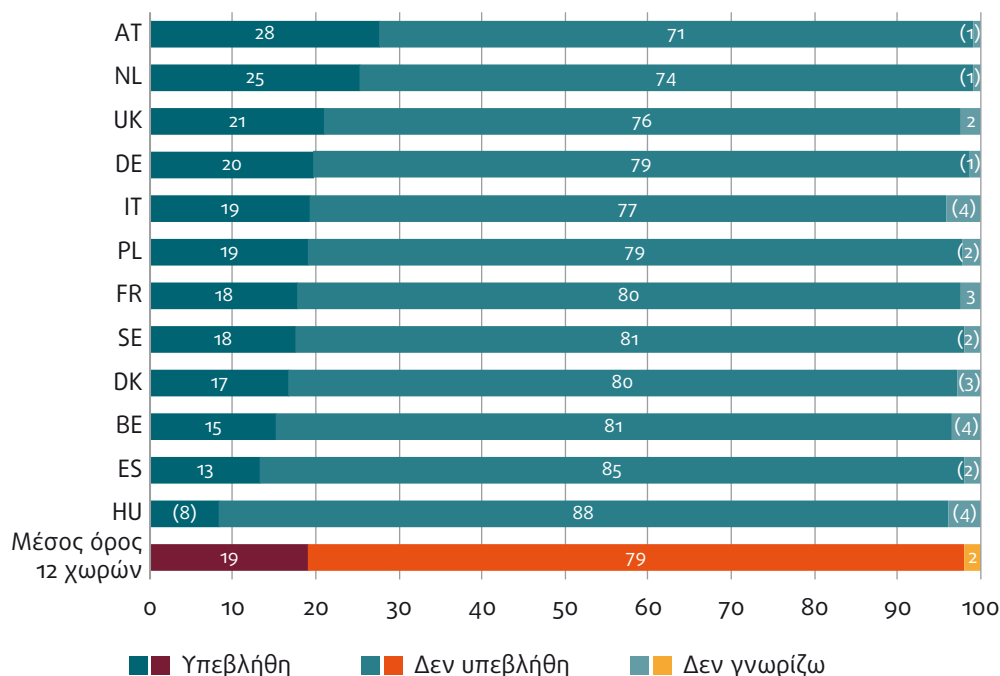
περιστατικό δεν θεωρήθηκε αρκετά σοβαρό ώστε να αναφερθεί (43 %) ή ότι η υποβολή της καταγγελίας θα ήταν υπερβολικά δύσκολη ή θα προκάλλυσε υπερβολική αναστάτωση (22 %).

Η κανονικοποίηση του αντισημιτισμού αποδεικνύεται επίσης από το ευρύ φάσμα των δραστών, που εκτείνεται σε ολόκληρη την κοινωνική και πολιτική κλίμακα. Στις συχνότερα αναφερόμενες κατηγορίες δραστών των σοβαρότερων περιστατικών αντισημιτικής παρενόχλησης περιλαμβάνονται άτομα άγνωστα στους συμμετέχοντες

(31 %), άτομα με εξτρεμιστικές, ισλαμιστικές απόψεις (30 %), άτομα με αριστερές πολιτικές πεποιθήσεις (21 %), συνάδελφοι ή συμμαθητές/συμφοιτητές (16 %), γνωστοί ή φίλοι (15 %) και άτομα με δεξιές πολιτικές πεποιθήσεις (13 %).

«Ποτέ δεν παραδέχομαι ότι είμαι Εβραία· από φόβο. Μόνο δύο άνθρωποι γνωρίζουν την καταγωγή μου. [...] Δεν είναι δυνατόν να υποστώ διακρίσεις εάν δεν ξέρει κανείς ότι είμαι Εβραία. Σε ευθεία ερώτηση για την εθνικότητά μου, απαντώ με ένα ψέμα». (Γυναίκα, 50-54 ετών, Πολωνία)

Σχήμα 3: Καταγγελία των σοβαρότερων περιστατικών αντισημιτικής παρενόχλησης κατά τα τελευταία πέντε έτη, ανά κράτος μέλος της ΕΕ (%)^{α,β,γ,δ}

Σημειώσεις: ^α Από τους συμμετέχοντες που υπέστησαν κάποια μορφή αντισημιτικής παρενόχλησης τα τελευταία πέντε έτη (αριθ.=6 486), έχουν σταθμιστεί οι μέσοι όροι 12 χωρών.

^β Ερώτηση: Co8. Καταγγείλατε εσείς ο ίδιος ή κάποιος άλλος το περιστατικό αυτό στην αστυνομία ή σε άλλον οργανισμό;

^γ Το άθροισμα ορισμένων ράβδων δεν είναι 100 % λόγω στρογγυλοποίησης.

^δ Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε μικρό αριθμό απαντήσεων έχουν μικρότερη στατιστική αξιοπιστία. Για τον λόγο αυτό, αποτελέσματα που βασίζονται σε 20 έως 49 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας ή σε κελιά με λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις σημειώνονται σε παρένθεση. Τα αποτελέσματα που βασίζονται σε λιγότερες από 20 αστάθμιστες παρατηρήσεις στο σύνολο της ομάδας δεν δημοσιεύονται.

Πηγή: FRA, 2018

Στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπεται ότι τα θύματα της εγκληματικότητας πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και με ευαισθησία, χωρίς κανενός είδους διακρίσεις,

για παράδειγμα λόγω θρησκείας (αιτιολογική σκέψη 9). Σύμφωνα με το άρθρο 22 της οδηγίας, όλα τα θύματα έχουν δικαίωμα στη διενέργεια αξιολόγησης όσον αφορά την ανάγκη λήψης μέτρων

για την προστασία τους από περαιτέρω θυματοποίηση. Η αξιολόγηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά του θύματος, συμπεριλαμβανομένης της θρησκείας, σε περίπτωση που το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό για την αξιολόγηση των αναγκών προστασίας του. Η οδηγία επισημαίνει ιδιαίτερα περιπτώσεις στις οποίες το έγκλημα διαπράχθηκε λόγω προκαταλήψεων που σχετίζονται με τα προσωπικά χαρακτηριστικά του θύματος, συμπεριλαμβανομένης της θρησκείας του. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αρχές των κρατών μελών έχουν επιπλέον υποχρέωση να αξιολογούν τους κινδύνους περαιτέρω θυματοποίησης λόγω του χαρακτηριστικού αυτού. Η απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία αναφέρει ότι τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά κίνητρα πρέπει να θεωρούνται επιβαρυντικές περιστάσεις ή να λαμβάνονται υπόψη από τα δικαστήρια κατά την επιμέτρηση της ποινής που επιβάλλεται στους δράστες (άρθρο 4). Η πλήρης εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ συνεπάγεται την ενθάρρυνση των θυμάτων να καταγγέλλουν τα αντισημιτικά αδικήματα στην αστυνομία, καθώς και τη διασφάλιση της ορθής

καταγραφής των ρατσιστικών και ξενοφοβικών κινήτρων κατά τον χρόνο της καταγγελίας.

Γνώμη του FRA 3

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεταφέρουν πλήρως και ορθά στο εθνικό δίκαιο την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων (2012/29/ΕΕ), προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα θύματα αντισημιτισμού λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται όταν καταγγέλλουν περιστατικά στις αρμόδιες αρχές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να μεταφέρουν πλήρως και ορθά στο εθνικό δίκαιο την απόφαση-πλαίσιο για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία (2008/913/ΔΕΥ) προκειμένου να επιβάλλονται με συνέπεια αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις στα πρόσωπα που διαπράττουν τέτοια αδικήματα. Τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των κρατών μελών θα πρέπει επίσης να υποβάλλουν ανά τακτά διαστήματα εκθέσεις σχετικά με τις κυρώσεις που επιβάλλονται στους δράστες και σχετικά με το σκεπτικό των δικαστηρίων στις σχετικές αποφάσεις.

Οι αντισημιτικές διακρίσεις παραμένουν αόρατες σε βασικούς τομείς της ζωής

ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

- Συνολικά, το 11 % των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι αισθάνθηκαν ότι υπέστησαν διακρίσεις λόγω της εβραϊκής τους ταυτότητας κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα σε έναν ή περισσότερους από τους τομείς που απαριθμούνται στην έρευνα: απασχόληση (στην εργασία τους ή κατά την αναζήτηση εργασίας), εκπαίδευση, υγεία ή στέγαση.
- Περισσότεροι από τρεις στους τέσσερις (77 %) από εκείνους που απάντησαν ότι αισθάνθηκαν ότι υπέστησαν διακρίσεις λόγω της εβραϊκής τους ταυτότητας κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα δεν κατήγγειλαν το σοβαρότερο περιστατικό σε κάποια αρχή ή οργανισμό.
- Η πλειονότητα των συμμετεχόντων (52 %) που αισθάνθηκαν ότι υπέστησαν διακρίσεις κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα και δεν κατήγγειλαν το σοβαρότερο περιστατικό πουθενά δήλωσαν ότι δεν πίστευαν πως η κατάστασή τους θα βελτιωνόταν με την υποβολή καταγγελίας για το περιστατικό. Το ένα τρίτο των συμμετεχόντων που αισθάνθηκαν ότι υπέστησαν διακρίσεις και δεν κατήγγειλαν το σοβαρότερο περιστατικό δήλωσαν ότι δεν το κατήγγειλαν διότι δεν ήταν αρκετά σοβαρό (34 %) ή διότι δεν είχαν αποδείξεις (33 %).
- Η πλειονότητα των συμμετεχόντων γνώριζε ότι υπάρχει νομοθεσία που απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής ή θρησκείας· ποσοστά της τάξης του 64–87 %, ανάλογα με τον τομέα, δήλωσαν ότι γνώριζαν την ύπαρξη τέτοιας νομοθεσίας. Οι συμμετέχοντες είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με τη νομοθεσία κατά των διακρίσεων στην απασχόληση και λιγότερο με τη νομοθεσία που αφορά την προστασία στον τομέα της στέγασης.
- Οι περισσότεροι συμμετέχοντες (71 %) δήλωσαν ότι γνωρίζουν την ύπαρξη οργάνωσης στη χώρα τους η οποία παρέχει συμβουλές ή υποστήριξη σε ανθρώπους που υφίστανται διακρίσεις. Οι συχνότερες αναφορές των συμμετεχόντων αφορούσαν εβραϊκές οργανώσεις που ειδικεύονται στην ασφάλεια και την προστασία της εβραϊκής κοινότητας και/ή στον αντισημιτισμό, καθώς και εθνικούς φορείς ισότητας ή ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

«Η απουσία περιστατικών αντισημιτισμού σε δημόσιους χώρους οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι πολλοί Εβραίοι επιλέγουμε να μη φοράμε την κιπά ή να μη μιλάμε πολύ γι' αυτά τα ζητήματα, προκειμένου να αποφεύγουμε τις διακρίσεις. Ο λόγος που δεν υφιστάμεθα διακρίσεις είναι γιατί "κρυβόμαστε"». (Ανδρας, 35-39 ετών, Ισπανία)

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι ο αντισημιτισμός δεν μεταφράζεται μόνο σε εγκλήματα μίσους, αλλά και σε άνιση μεταχείριση σε βασικούς τομείς της ζωής. Ωστόσο, το πολύ χαμηλό ποσοστό καταγγελιών αντισημιτικών διακρίσεων, σε συνδυασμό με τη διαπιστούμενη κανονικοποίηση των περιστατικών, δεν επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές, στους φορείς ισότητας ή στις οργανώσεις των κοινοτήτων να διακρίνουν την πραγματική έκταση των αντισημιτικών διακρίσεων. Από τη σύγκριση των ευρημάτων των ερευνών του 2012 και του 2018 προκύπτει ότι τα επίπεδα των αντισημιτικών διακρίσεων που γίνονται αντιληπτές στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, στην υγεία και στη στέγαση έχουν παραμείνει αμετάβλητα. Δεν παρατηρούνται μεταβολές στο ποσοστό καταγγελιών, το οποίο παραμένει χαμηλό.

«Ο αντισημιτισμός που βίωσα είναι λιγότερο ευδιάκριτος και δεν μπορεί να χωρέσει σε μια τέτοια περιγραφή. Όπως η παράξενη σιωπή που ακολούθησε όταν είπα κάποτε στη δουλειά ότι είμαι Εβραίος». (Ανδρας, 25-29 ετών, Σουηδία)

Τα ευρήματα της έρευνας του 2018 δείχνουν ότι, κατά τους 12 μήνες πριν από την έρευνα, ένας στους 10 συμμετέχοντες (11 %) αισθάνθηκε ότι υπέστη διακρίσεις στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, στην υγεία ή τη στέγαση λόγω της εβραϊκής του ταυτότητας. Περίπου οκτώ στους 10 (77 %) που δήλωσαν ότι υπέστησαν τέτοιου είδους διακρίσεις δεν κατήγγειλαν το σοβαρότερο περιστατικό σε κάποια αρχή ή οργάνωση. Οι κύριοι λόγοι που ανέφεραν για τη μη καταγγελία είναι η πεποίθηση ότι η καταγγελία δεν θα άλλαζε τίποτα (52 %), ότι το περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό (34 %) και ότι δεν είχαν αποδείξεις για τη διακριτική μεταχείριση (33 %). Παράλληλα, η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων γνωρίζει ότι υπάρχει

νομοθεσία κατά των διακρίσεων (85 % στον τομέα της απασχόλησης, για παράδειγμα), καθώς και οργανώσεις που μπορούν να προσφέρουν συμβουλές ή υποστήριξη σε περιπτώσεις διακρίσεων (71 %), συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της εβραϊκής κοινότητας και των εθνικών φορέων ισότητας.

Η οδηγία για τη φυλετική ισότητα (2000/43/ΕΚ) απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής σε βασικούς τομείς της ζωής, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η στέγαση. Η οδηγία για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση (2000/78/ΕΚ) απαγορεύει τις διακρίσεις στην απασχόληση λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων. Οι οδηγίες απαιτούν από τα κράτη μέλη να φροντίζουν ώστε οι διατάξεις τους να τίθενται υπόψη των ενδιαφερομένων με κάθε πρόσφορο μέσο και σε όλη την επικράτειά τους. Οι οδηγίες προβλέπουν την επιβολή αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινών στους δράστες σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης.

Γνώμη του FRA 4

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να μεριμνούν ώστε τα θύματα αντισημιτικών διακρίσεων να ενθαρρύνονται και να διευκολύνονται να υποβάλλουν καταγγελίες για σχετικά περιστατικά στις αρμόδιες αρχές, στους φορείς ισότητας και σε τρίτους οργανισμούς. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη χρηματοδότηση ειδικών εκστρατειών ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης από την ΕΕ και τα κράτη μέλη. Τη διοργάνωση των εκστρατειών αυτών θα μπορούσαν να αναλάβουν τα αρμόδια υπουργεία, σε στενή συνεργασία με εθνικούς φορείς ισότητας και με οργανώσεις της εβραϊκής κοινότητας, προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη στοχοθέτηση των μηνυμάτων τους. Οι εκστρατείες αυτές θα μπορούσαν να τονίζουν ότι οι αντισημιτικές διακρίσεις συνιστούν σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων του ανθρώπου, και να αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους είναι σκόπιμη η προσφυγή στη δικαιοσύνη. Κάθε τέτοια εκστρατεία θα πρέπει επίσης να επισημαίνει ότι στους δράστες επιβάλλονται αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα σύνοψη παρουσιάζονται τα κύρια ευρήματα της δεύτερης έρευνας του FRA για τις εμπειρίες και τις αντιλήψεις των Εβραίων σε σχέση με εγκλήματα μίσους, διακρίσεις και αντισημιτισμό. Στην έρευνα αναλύονται δεδομένα που προέκυψαν από τις απαντήσεις 16 395 ανθρώπων που αυτοπροσδιορίζονται ως Εβραίοι (ηλικίας 16 ετών και άνω) σε 12 κράτη μέλη της ΕΕ – Αυστρία (AT), Βέλγιο (BE), Γαλλία (FR), Γερμανία (DE), Δανία (DK), Ηνωμένο Βασίλειο (UK), Ισπανία (ES), Ιταλία (IT), Κάτω Χώρες (NL), Ουγγαρία (HU), Πολωνία (PL) και Σουηδία (SE). Σε αυτά τα κράτη μέλη διαμένει μόνιμα πάνω από το 96 % του εκτιμώμενου εβραϊκού πληθυσμού της ΕΕ⁵.

Πώς διεξήχθη η έρευνα;

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου κατά το διάστημα Μαΐου-Ιουνίου 2018. Ελλείψει αξιόπιστων πλαισίων δειγματοληψίας, και με βάση την εμπειρία της έρευνας που διεξήχθη το 2012⁶, ο FRA επέλεξε τη μέθοδο της διαδικτυακής έρευνας δεδομένου ότι η μέθοδος αυτή δίνει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο όταν και όπου τους εξυπηρετεί καλύτερα, με τον δικό τους ρυθμό και στη γλώσσα της χώρας τους. Με τη μέθοδο της διαδικτυακής έρευνας κατέστη επίσης δυνατό να δοθούν στους συμμετέχοντες λεπτομερείς πληροφορίες για τον FRA, για τους φορείς που διαχειρίζονται τη συλλογή δεδομένων και για τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιούνταν τα συλλεγόμενα δεδομένα. Η μέθοδος αυτή επέτρεψε σε όλους τους ενδιαφερόμενους που αυτοπροσδιορίζονται ως Εβραίοι στα 12 κράτη μέλη να συμμετάσχουν στην έρευνα και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Επίσης, με τη χρήση αυτής της μεθόδου κατέστη ευκολότερο να ερωτηθούν συμμετέχοντες από όλα τα επιλεγμένα κράτη μέλη υπό ισότιμες συνθήκες. Αυτή η μέθοδος δεν εξασφαλίζει τυχαίο πιθανοθεωρητικό δείγμα που να πληροί τα στατιστικά κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας. Ωστόσο, τα ευρήματα είναι αξιόπιστα και έγκυρα, και αποτελούν τα πιο πλήρη διαθέσιμα δεδομένα για τις εμπειρίες αντισημιτισμού στην ΕΕ.

Ποιος συμμετείχε στην έρευνα;

Η έρευνα ήταν ανοιχτή σε άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω τα οποία αυτοπροσδιορίζονταν ως Εβραίοι (με βάση τη θρησκεία, τον πολιτισμό, την ανατροφή, την εθνοτική καταγωγή, τη συγγένεια ή οποιοδήποτε άλλο κριτήριο) και ζούσαν σε μία από τις χώρες που κάλυψε η έρευνα κατά τον χρόνο διεξαγωγής της. Τα μεγαλύτερα δείγματα λήφθηκαν από τις χώρες οι οποίες, σύμφωνα με εκτιμήσεις, έχουν τους μεγαλύτερους εβραϊκούς πληθυσμούς στην ΕΕ: τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Δείγματα άνω των 1 000 συμμετεχόντων λήφθηκαν από τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες και τη Σουηδία. Στις υπόλοιπες επτά χώρες, τα μεγέθη των δειγμάτων κυμαίνονταν από περίπου 400 έως 800 συμμετέχοντες.

Μεγέθη των δειγμάτων στα κράτη μέλη που κάλυψε η έρευνα

Χώρα	Αριθ.
Αυστρία	526
Βέλγιο	785
Γαλλία	3 869
Γερμανία	1 233
Δανία	592
Ηνωμένο Βασίλειο	4 731
Ισπανία	570
Ιταλία	682
Κάτω Χώρες	1 202
Ουγγαρία	590
Πολωνία	422
Σουηδία	1 193

⁵ DellaPergola, S. (2016), *World Jewish Population, 2016*, Berman Jewish DataBank.

⁶ FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τι ρωτούσε η έρευνα;

Στο πλαίσιο της έρευνας, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με τις αντισημιτικές τάσεις και τον αντισημιτισμό ως πρόβλημα στην καθημερινή ζωή, να αναφέρουν τις προσωπικές τους εμπειρίες από περιστατικά αντισημιτισμού, περιστατικά αντισημιτισμού των οποίων έγιναν μάρτυρες, καθώς και τις ανησυχίες τους για το ενδεχόμενο να υποστούν αντισημιτική επίθεση. Η έρευνα παρέχει επίσης στοιχεία σχετικά με τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι οι εκδηλώσεις κατά της εβραϊκής κοινότητας, όπως ο βανδαλισμός εβραϊκών χώρων ή τα αντισημιτικά μηνύματα στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα ή στο διαδίκτυο, αποτελούν πρόβλημα στις χώρες αυτές.

Η έρευνα συγκέντρωσε στοιχεία για τις επιπτώσεις του αντισημιτισμού στην καθημερινή συμπεριφορά και στο αίσθημα ασφάλειας των συμμετεχόντων, καθώς και για τα μέτρα που λαμβάνουν λόγω των φόβων για την ασφάλειά τους. Οι ερωτήσεις που αφορούσαν τις προσωπικές τους εμπειρίες σχετικά με συγκεκριμένες μορφές παρενόχλησης ή σωματικής βίας ακολουθούνταν από ερωτήσεις για λεπτομέρειες των περιστατικών αυτών, μεταξύ άλλων για τη συχνότητά τους, τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά των δραστών και την καταγγελία των περιστατικών σε οποιαδήποτε οργάνωση ή φορέα. Η έρευνα συγκέντρωσε στοιχεία σχετικά με περιπτώσεις κατά τις οποίες οι συμμετέχοντες αισθάνθηκαν ότι είχαν υποστεί διακρίσεις για διάφορους λόγους και σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής, για παράδειγμα, στην εργασία, στο σχολείο ή κατά τη χρήση συγκεκριμένων υπηρεσιών. Οι ερωτήσεις σχετικά με τις εμπειρίες διακριτικής μεταχείρισης των συμμετεχόντων ακολουθούνταν από ερωτήσεις που αφορούσαν την καταγγελία των περιστατικών και τους λόγους για τους οποίους οι συμμετέχοντες δεν υπέβαλαν καταγγελία. Η έρευνα εξέτασε επίσης το επίπεδο ενημέρωσης για τα δικαιώματα όσον αφορά τη νομοθεσία κατά των διακρίσεων, για τις οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων και την εξοικείωση με οποιαδήποτε νομοθεσία που αφορά την υποβάθμιση ή την άρνηση του Ολοκαυτώματος.

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για τα 12 κράτη μέλη, ο μέσος όρος όλων των χωρών προσαρμόζεται βάσει στάθμισης που συνεκτιμά τις διαφορές στο μέγεθος του εβραϊκού πληθυσμού στις διάφορες χώρες. Οι υπολογισμοί βασίζονται στο μέσο των εκτιμήσεων για τον κύριο και τον ευρύτερο εβραϊκό πληθυσμό στις επιλεγμένες χώρες (για εκτιμήσεις, βλ. DellaPergola, S., *World Jewish Population*, Berman Jewish DataBank, 2016). Αυτό γίνεται για να επιτευχθεί η αναλογική προσαρμογή των ληφθέντων δειγμάτων, με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρούνται οι σωστές σχέσεις μεταξύ των συνεισφορών των διαφόρων χωρών στα ευρήματα σε επίπεδο ΕΕ.

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται τα κύρια ευρήματα της δεύτερης έρευνας του FRA σχετικά με τις εμπειρίες Εβραίων σε σχέση με εγκλήματα μίσους, διακρίσεις και αντισημιτισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση – η οποία αποτελεί τη μεγαλύτερη έρευνα για τους Εβραίους που έχει διεξαχθεί ποτέ σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην έρευνα, η οποία κάλυψε 12 κράτη μέλη, συμμετείχαν σχεδόν 16 500 άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως Εβραίοι. Αποτελεί συνέχεια της πρώτης έρευνας του οργανισμού, η οποία διεξήχθη το 2012 σε επτά χώρες.

Τα ευρήματα είναι απογοητευτικά. Καταδεικνύουν ότι ο αντισημιτισμός παραμένει ευρέως διαδεδομένος σε όλη την ΕΕ – και έχει, με πολλούς τρόπους, «κανονικοποιηθεί» σε ανησυχητικό βαθμό. Οι σημαντικές πληροφορίες που παρέχει η παρούσα έρευνα μπορούν να συνδράμουν τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σε όλη την ΕΕ, ώστε να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειές τους για τη διασφάλιση της προστασίας και της αξιοπρέπειας όλων των Εβραίων που ζουν στην ΕΕ.

Περαιτέρω πληροφορίες

Για την πλήρη έκθεση του FRA σχετικά με τα ευρήματα της έρευνας, *Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU* («Εμπειρίες και αντιλήψεις αντισημιτισμού – Δεύτερη έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των Εβραίων στην ΕΕ»), βλ.: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>

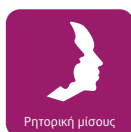
Για πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία που συγκεντρώνει ο FRA για περιστατικά αντισημιτισμού και εγκλήματα μίσους, βλ.:

- FRA (2018), *Antisemitism - Overview of data available in the European Union 2007-2017*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- FRA (2018), 'Racism, xenophobia and related intolerances', Κεφάλαιο 4 στην έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα: *Fundamental Rights Report 2018*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, Πρώτη Έρευνα, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για πληροφορίες σχετικά με το έργο του FRA για την εκπαίδευση για το Ολοκαύτωμα και τα δικαιώματα του ανθρώπου, βλ.: <http://fra.europa.eu/en/project/2006/holocaust-and-human-rights-education>

Εγκλήματα μίσους

Ρητορική μίσους

Ισότητα

Απαγόρευση διακρίσεων

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

© Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019

Φωτογραφίες (από αριστερά προς τα δεξιά/ξεκινώντας από την πρώτη σειρά):

© Stock.adobe.com_Rafael Ben-Ari- Stock.adobe.com_brat82-
Stock.adobe.com_dubova- Shutterstock.com_129757388-
Stock.adobe.com_Odelia Cohen- Stock.adobe.com_REDPIXEL-
Stock.adobe.com_Menschen- Stock.adobe.com_Sergey Nivens-
Stock.adobe.com_superelaks.

**FRA – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Βιέννη – Αυστρία
Τηλ. +43 158030-0 – Φαξ +43 158030-699
fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Print ISBN 978-92-9474-634-4 doi:10.2811/437040
PDF ISBN 978-92-9474-637-5 doi:10.2811/971502